

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
EDUSKUNTA

13.6.2017

stv@eduskunta.fi

S-postinne 2.6.2017, Kuulemistilaisuus keskiviikkona 14.6.2017 klo 09:00 00 / HE 47/2017 vp /

Asiantuntijapyyntö; Teema: Valiokunta pyytää teitä tarkastelemaan esityksiä suhteessa uudistuksen tavoitteisiin sekä tehtäväkenttänne mukaisesti erityisesti muodostuvia rajapintoja suhteessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, opiskeluterveydenhuoltoon, työterveyshuoltoon sekä kirkon hyvinvointipalveluihin.

TYÖTERVEYSLAITOKSEN PUHEENVUORO SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNASSA HALLITUKSEN ESITYKSISTÄ LAEIKSI SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON UUDISTAMISESTA (HE 47/2017vp; HE 15/2017vp; HE 52/2017 vp)

Työterveyslaitoksen puheenvuoron pitää tutkimus- ja palvelukeskuksen johtaja, työterveyshuollon erikoislääkäri ja lääketieteen tohtori LT Jorma Mäkitalo.

Kiinnitämme puheenvuorossamme huomiota erityisesti työterveyshuollon asemaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisessa.

Työterveyshuollon asema sote –uudistuksessa

On tosiasia, että työnantajan järjestämä työterveyshuolto ei pääosiltaan kuulu sote – uudistuksen piiriin eikä sitä myöskään juurikaan käsitellä nyt käsitellyssä olevissa lakiluonnoksissa.

Samalla on tosiasia, että yli 80% työssäkäyvistä suomalaisista on työterveyshuollon palveluiden piirissä, ja noin 80% heistä myös työterveyshuollon yhteydessä toteutetun yleislääkäritasoisien sairaanhoidon piirissä. Suurissa asutuskeskuksissa työterveyshuollon palvelut muodostavat vähintään kolmanneksen, paikoin jopa puolet koko perusterveydenhuollon yhteenlasketuista palveluista.

Tästä johtopäätöksenä on, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ollaan tekemässä ottamatta huomioon riittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon koko kuvaa, jossa työterveyshuolto näyttelee merkittävää roolia joka tapauksessa.

Tarvitaan siis sellainen jäsenitys sotesta, jossa nyt suunnitellun maakuntien sote – järjestelmän *rinnalle* kuvataan maakunnan työpaikkojen järjestämän työterveyshuollon palvelujärjestelmä. Vasta tämä kuva nostaa esille kysymyksen *yhteyksistä* uuden soten ja työterveyshuollon/työpaikkojen välillä.

Yhteydet uuden soten ja työterveyshuollon välillä kulminoituvat kolmeen lakiesityksissä olleeseen kysymykseen:

- 1) työterveyshuollon rooliin työssäkäyvien sairaanhoidossa;
- 2) yhteistyön varmistamisesta soten ja työterveyshuollon välillä; sekä
- 3) hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä.

Työterveyshuollon rooli työssäkäyvien sairaanhoidossa

Tällä hetkellä työterveyshuollon sairaanhoito vastaa pääosasta työssäkäyvien perusterveydenhuollon avohoidosta; etenkin lääkäripalveluista. Tämän palvelun piirissä on noin 1,8 miljoonaa työssäkäyvää. Syynä tähän on ollut vakavat puutteet julkisen perusterveydenhuollon saatavuudessa.

Sote –uudistuksen tavoite on parantaa merkittävästi perusterveydenhuollon palvelujen saatavuutta ja hallitus on kesäkuussa 2016 linjannut, että työterveyshuollon on painotettava jatkossa ennaltaehkäisevään ja työkykyä tukevaan suuntaan. Tämä vastaa myöskin Työterveyslaitoksen suosituksia.

Laissa maakuntien rahoittamisesta, luvussa 3 esitetään painokertoimet terveydenhuollon rahoittamiseksi. Työikäisten (19-64 vuotiaat) painokerroin on kaikkein matalin, 0,25. Tämän painokertoimen määräytymisessä on otettu huomioon työterveyshuollon merkittävä osuus työikäisten terveydenhuollon tuottajana. Matala painokerroin ja sen oletama työterveyshuollon sairaanhoidollinen rooli on ristiriidassa hallituksen tavoitteen kanssa siirtää työterveyshuollon roolia ennaltaehkäisevän toiminnan ja työkyvyn tukemisen suuntaan.

Ehdotuksemme on, että painokerrointa kasvatetaan jo alkuvaiheessa kattamaan niiden työterveyshuollon omaavien henkilöiden kustannuksia, jotka siirtyvät uudistuksen voimaantulon jälkeen käyttämään valinnanvapauden piirissä olevia perustason palveluita. Toiseksi ehdotamme, että painokerrointa tarkistetaan vuosittain sen mukaan miten palvelujen käytön muutos on toteutunut. Liian alhainen painokerroin houkuttelee maakuntia osaoptimoimaan työikäisten hoitovastuuta siten, että heidät ohjataan työnantajien kustantaman työterveyshuollon piiriin hoidettavaksi, vastoin hallituksen linjauksia.

Yhteistyön varmistaminen soten ja työterveyshuollon välillä

Työterveyslaitos pitää erittäin tärkeänä, myös hallituksen 29.6.2016 linjausten näkökulmasta, että työterveyshuollon olemassaolo pääosin lakiesitysten tarkoittaman sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolisena vastuunkantajana ja yhteistyötahona, erityisesti työkykyasioissa ja työhön liittyvissä terveystarkastuksissa ja sairauksissa tunnustettaisiin ja mainittaisiin lakiesityksissä. Se vahvistaisi hallituksen tavoitteista erityisesti saumattomien palveluketjujen varmistamista että kustannusten kasvun hillitsemistä. Lisäksi se vahvistaisi työnantajan ja työterveyshuollon mahdollisuuksia toteuttaa hyvää työkykyjohtamista myös henkilöstön aseman näkökulmasta. Työterveyshuoltoa velvoittavassa lainsäädännössä yhteistyövelvoite muun terveydenhuollon kanssa on jo mainittu.

Nyt esitetyssä lakiluonnoksessa yhteistyövelvoite terveydenhuollon puolelta olisi mahdollista varmistaa mainitsemalla työterveyshuolto esimerkiksi laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, luvussa 2 (Järjestäminen), pykälässä 13 Palvelujen yhteensovittaminen. Pykälässä mainitaan maakunnalle velvoite huolehtia palvelujen yhteensovittamisesta eri tuottajien välillä, millä viitataan soten sisällä oleviin tuottajiin. Kirjaus tässä kohden voisi olla ”eri tuottajien ja työterveyshuollon välillä”. Yhteistyö työterveyshuollon kanssa voitaisiin mainita lisäksi tai vaihtoehtoisesti myös pykälässä

14 Palvelustrategia, jossa esitysluonnoksessa mainitaan yhteensovittavana vain "muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut" kun voitaisiin mainita työterveyshuolto myöskin erikseen; esimerkiksi "työterveyshuolto ja muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut". Työterveyslaitos on yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa selvittänyt miten maakunnissa tapahtuvassa sote -valmistelussa on hallituksen tavoite työterveyshuollon ja soten toiminnallisesta integroinnista otettu huomioon. Muutamaa poikkeusta lukuunottamatta tätä ei ole maakunnissa huomioitu. Mielestämme tämä alleviivaa työterveyshuollon kanssa tehtävän yhteistyön sisällyttämisen tärkeyttä valmisteilla olevaan lainsäädäntöön.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

Nyt käsittelyssä olevissa lakiesityksissä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen asetetaan maakunnan ja erityisesti kuntien tehtäväksi. Myös järjestöjen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on ollut esillä.

Työnantajat ovat hyvin kiinnostuneita ja aktiivisia työntekijöidensä hyvinvoinnin, terveyden ja työkyvyn edistämisessä. Suuri osa tästä edistävästä toiminnasta tapahtuu työterveyshuollon kautta.

Työpaikkojen, ja työterveyshuollon rooli terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä pitäisi ottaa huomioon kun kuntien ja maakunnan toimintaa ja suunnitelmia tehdään. Yhteistyö voisi rakentua maakunnan alueella toimivien työterveyshuoltojen kautta.

Tämä edellyttäisi työterveyshuoltojen ja työpaikkojen huomioimista osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelua, toteutusta ja arviointia.

Työterveyshuollon rooli tulisi mainita hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevissa lakikohdissa erityisenä huomioonotettavana yhteistyötahona.

Jorma Mäkitalo
tutkimus- ja palvelukeskuksen johtaja